

наприклад, проїзні квитки, абонементні книжки й інші документи, які в певних, строго обмежених межах виконують функції засобу платежу за надання громадянину транспортної послуги.

Не є предметом розкрадання документи, які не містять майнових прав і в силу цього не виступають в якості засобу платежу, наприклад, товарні накладні, квитанції й інші документи. Також не можна визнати предметом злочину крадіжки документи, які не володіють економічною цінністю (паспорт, диплом про освіту, трудова книжка тощо).

Вивчення матеріалів кримінальних справ показує, що на теперішній час основним майном крадіжки в пасажирів залізничного транспорту є особисте майно у більшості випадків: відеоапаратура, побутова техніка, гроші, одяг, вироби із золота тощо. Лідирують засоби зв'язку – мобільні телефони (106 кримінальних справ або 35,3% по всіх вивчених справах), які викрадалися в основному у неповнолітніх, або при спільному розпиванні спиртних напоїв [3, с. 41].

Наприклад, в судовому засіданні підсудний ОСОБА 1 вину у вчиненому визнав повністю, пояснив, що 26.04.2011 р. близько 18.50 год. у вагоні електропоїзду сполученням «Львів-Лавочне» здійснював продаж продуктів харчування. Біля жінки, якій він продавав халву, лежав мобільний телефон марки «Самсунг». Збираючи продукти харчування із

лавки, він поклав її мобільний телефон собі у пакет. Коли він вийшов із поїзда на ст. Скнулів, мобільний телефон задзвонив, він вимкнув його та викинув стартовий пакет [12, с. 2-3].

Кожен предмет злочинного посягання впливає на вибір способу вчинення та приховування крадіжок, місць їх учинення, способу дій злочинця тощо. За характеристиками предмету цього виду злочинів можна оперативно організувати розшук викраденого, виявити шляхи його збуту [13, с. 6-11].

Висновки. Таким чином, предмет злочинного посягання в системі криміналістичної характеристики розглядуваного виду злочину посідає ключове місце, оскільки його ознаки дозволяють виділити певні стійкі зв'язки з особою злочинця. Такі залежності мають свою особливість, зумовлену перш за все інтересами й потребами особи злочинця. Враховуючи, що саме при вивченні крадіжок такий елемент криміналістичної характеристики, як предмет злочину, є в більшості випадків вихідним (оскільки початковими є відомості про зникнення певних речей), то саме з аналізу викраденого є можливість одержати інформацію, на підставі якої будуть побудовані слідчі версії. Знання особливостей викраденого дозволяє виділити його з маси інших предметів, сприяє визначенню напрямків, за якими слід здійснювати пошуки злочинців і викрадених речей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Злочинність в Україні : [стат. збірн.] Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://govuadocs.com.ua/tw_files2/urls_2/627/d-626903/7z-docs/1.pdf.
2. Астапкин Д. И. Криминалистика [Текст] : [учеб. пособ.] / Д. И. Астапкин, С. М. Астапкина. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 206 с.
3. Аксенова-Сорохтей Ю. Н. Криминалистическая профилактика преступлений несовершеннолетних [Текст] : [монограф.] / Ю. Н. Аксенова-Сорохтей. – М. : Юрлитинформ, 2012. – 152 с.
4. Самойлов А. В. Установление механизма совершения кражи в процессе расследования [Текст] : [монограф.] / А. В. Самойлов. – М. : Юрлитинформ, 2010. – 152 с.
5. Ермолович В. Ф. Криминалистическая характеристика преступлений [Текст] / В. Ф. Ермолович. – Мн. : Амалфея, 2001. – 304 с.
6. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс] Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
8. Имущество // Большой юридический словарь [Электронный ресурс] : Юридический справочник – кодексы, законы, комментарии. – Режим доступа : http://www.info-law.ru/dic/1/id_2309.
9. Федотов О. А. Предмет злочинного посягання за злочинами у сфері комп'ютерних технологій [Текст] / О. А. Федотов // Економіка, фінанси, право. – 2010. – № 2. – С. 37–39.
10. Гетман Н. И. Организация борьбы с преступлениями на пассажирском железнодорожном транспорте [Текст] : [практ. пособ.] / Н. И. Гетман, Ю. В. Степаненко. – М. : Экзамен, 2003. – 128 с.
11. Кримінальна справа № 1309/5729/12 [Текст] // Архів Залізничного районного суду міста Львова.
12. Кримінальна справа № 1352/11 [Текст] // Архів Залізничного районного суду міста Львова.
13. Капустина М. В. Розслідування крадіжок вантажів на залізничному транспорті [Текст] / М. В. Капустина. – Х. : Право, 2008. – 192 с.

УДК 343.222

ЗМІСТ РЕСТИТУЦІЙНО-КОМПЕНСАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ В ЇХ КУЛЬТУРО-АНТРОПОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ

THE CONTENT OF RESTORATIVE AND COMPENSATION FUNCTION OF CRIMINAL AND LAW MEASURES IN THE CULTURAL-ANTHROPOLOGICAL DIMENSION

Козаченко О.В.,

доктор юридичних наук,

завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін

Відокремленого структурного підрозділу

Миколаївський інститут права Національного університету «Одеська юридична академія»

Досліджуються змістовні властивості реституційно-компенсаційної функції кримінально-правових заходів в їх матеріальному та інтелектуально-вольовому прояві. Обґрунтовується доцільність нормативного визначення особливого виду примусових кримінально-правових заходів, позбавлених ознак кари, орієнтованих на усунення заподіяної шкоди, відшкодування завданих збитків та відновлення порушених прав.

Ключові слова: кримінально-правові заходи, функції заходів кримінально-правового впливу, реституційно-компенсаційна функція.

Исследуются содержательные характеристики реституционно-компенсационной функции уголовно-правовых мер в их материальном и интеллектуально-волевом проявлении. Обосновывается целесообразность нормативного определения особого вида принудительных уголовно-правовых мер, лишенных признаков кары, ориентированных на устранение причиненного вреда, возмещение убытков и восстановление нарушенных прав.

Ключевые слова: уголовно-правовые меры, функции мер уголовно-правового воздействия, реституционно-компенсационная функция.

In this article researching the substantial characteristics of restorative and compensation function of criminal and. law measures in the physical, intellectual and volitional manifestation. Expediency the regulatory definition of a special kind of compulsory criminal measures which deprived of signs of punishment that focus on the elimination of caused harm, damages and a restoration of the right.

Key words: criminal and law measures, function of criminal and. law measures, restorative and compensation function.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку кримінального права, який визначається пошуком ефективних та дієвих форм впливу на кримінальні практики в умовах домінування принципу верховенства права, визначає необхідність звернення до наукового аналізу дефініції, дослідження змістовних характеристик та пошуку нових критеріїв ефективності застосування кримінально-правових заходів як в цілому, так і в процесі вирішення окремих завдань, які ставить суспільство перед різноманітними прийомами та способами кримінально-правового впливу. Саме динамічна властивість кримінально-правового впливу, яка проявляється в процесі здійснення функцій кримінально-правових заходів, створює умови для формування стану соціальної справедливості, порушеного вчиненням злочинного діяння і який в контексті застосування ретроспективного впливу підлягає обов'язковому відтворенню (при застосуванні заходів примусового впливу) або формуванню (в процесі застосування реабілітаційно-заохочувальних заходів). Серед кримінально-правових заходів, через які здійснюється кримінально-правовий вплив з примусовим змістом, особливу зацікавленість викликають ті, що орієнтовані на здійснення реституційно-компенсаційної функції.

Стан дослідження. Дослідження функцій кримінально-правових заходів присвячені роботи таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як Л. В. Багрій-Шахматова, Б. Т. Базишева, Ю. В. Бауліна, В. В. Голіні, Т. А. Денисової, С. В. Землюкової, О. М. Костенка, Н. Ю. Мельничук, Т. В. Непомнящої, К. А. Сича, В. О. Тулякова, М. Д. Шаргородського та інших, які досліджували кримінально-правові властивості заходів впливу на особу, що вчинила злочинне діяння. Однак зазначені науковці, досліджуючи режим функціонування кримінально-правових заходів, не приділяли належної уваги здійсненню реституційно-компенсаційного впливу в процесі вирішення питання про відповідальність особи, що вчинила злочинне діяння, оскільки за вказаною функцією визнавалась процесуальна природа, а тому її здійснення пов'язувалося з реалізацією положень кримінально-процесуального законодавства.

Виклад основного матеріалу. Застосована в процесі дослідження культурно-антропологічна методологія забезпечила формування висновку, відповідно до якого під функціями кримінально-правових заходів слід розуміти основні напрями правового впливу на суспільні відносини, що виникають в процесі вчинення злочину або об'єктивно протиправного діяння з метою покарання, виправлення, превенції та профілактики, перевиховання, надання медичної допомоги і лікування осіб, усунення заподіяної шкоди, відшкодування завданих збитків та відновлення порушених прав (реституційно-компенсаційна функція) реабілітації та заохочення, створюючи тим самим особливий правовий режим протидії злочинним проявам, який характеризується збалансуванням публічних і приватних засад здійснення кримінально-правового впливу.

Реституційно-компенсаційну функцію кримінально-правових заходів слід віднести до регулятивної функції права, враховуючи те, що результатом її здійснення стає приведення суспільних відносин, які були порушені вчиненням злочинного діяння, у відповідність до правових положень.

У кримінально-правовій науці далеко не всі дослідники визнають за кримінальною відповідальністю здатність здійснювати реституційну функцію, вказуючи на те, що кримінальні покарання, будучи ядром кримінальної відповідальності, нічого не відшкодовують і не мають такої мети [5, с. 29], а шкода, яка заподіюється правопорядку

злочинном, взагалі не може бути усуненою [3, с. 63]. Зазначена позиція, яка заперечує можливість кримінальної відповідальності у цілому або окремих її форм, здійснювати функцію щодо відновлення стану, який існував до моменту вчинення злочину, і заподіяння шкоди соціальним цінностям, тобто реституційно-відновлювальну функцію, може бути підтримана, враховуючи такі аргументи та висновки.

До традиційних проявів реституційно-компенсаційної функції кримінальної відповідальності здебільшого відносять такі нормативні положення: у п. 2 ч. 1 ст. 66 КК України встановлюється обставина, яка пом'якшує кримінальне покарання – добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди; у ч. 1 ст. 69-1 КК України гарантується, у разі встановлення зазначеної пом'якшувачої обставини і з'явлення із зізнанням, щире каяття або активне сприяння розкриттю злочину (п. 1 ч. 1 ст. 66 КК України) за відсутності обставин, що обтяжують покарання, строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті Особливої частини КК України; у статтях 45 та 46 КК України однією з умов звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям і примиренням винного з потерпілим, відповідно, зазначається відшкодування завданих збитків або усунення заподіяної шкоди. Однак слід зазначити, що відшкодування шкоди не може розглядатися як похідна від кримінальної відповідальності реституційної функції, а навпаки, саме відповідальність або звільнення від неї залежить від відшкодування шкоди або завданих злочином збитків. За вказаних підстав положення, які, на думку науковців, ілюструють реалізацію реституційної функції кримінальної відповідальності, слід віднести до проявів реституційної функції, але кримінального права, оскільки зазначені положення визначають підстави притягнення або звільнення від кримінального покарання як форми реалізації кримінальної відповідальності. Що стосується судимості, то законодавець навіть зняття судимості не пов'язує з відшкодуванням шкоди або завданих збитків, зазначаючи у частинах 1 і 2 ст. 91 КК України такі обов'язкові умови: якщо особа після відбуття покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі своєю зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці довела своє виправлення та якщо пройшло не менше половини від строку перебування судимості, визначеного законом.

Враховуючи установленний факт наявної реституційно-компенсаційної функції кримінального права, реалізація якої на нормативному рівні пов'язується з відшкодуванням завданих збитків або усуненням заподіяної шкоди у процесі вирішення питання про характер і межі призначення покарання як особливої форми кримінальної відповідальності та в процесі звільнення від кримінальної відповідальності, видається за доцільне відшкодування завданих збитків або усунення заподіяної шкоди встановити як обов'язкову умову зняття судимості. Реалізація цієї пропозиції буде стимулювати осіб, які відбули покарання і бажають достроково зняти судимість, до правомірних дій щодо відновлення прав та інтересів потерпілої сторони, якій було заподіяно шкоди або завдано збитків. На підставі зазначеного пропонується ч. 1 ст. 91 КК України викласти у такій редакції: *«1. Якщо особа після відбуття покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі зразковою поведінкою, сумлінним ставленням до праці довела своє виправлення, відшкодувала завдані збитки або усунула заподіяну шкоду, суд може зняти з неї*

судимість до закінчення строків, зазначених у статті 80 цього Кодексу». Однак навіть реалізація цієї пропозиції не забезпечить здійснення реституційної функції в процесі реалізації кримінальної відповідальності, враховуючи те, що відновлення прав потерпілої особи не є похідним від відповідальності, а навпаки, застосування або відмова від застосування відповідальності залежить від задоволення матеріальних вимог потерпілої особи у зв'язку із вчиненням злочину.

Слід зазначити, що така ситуація, коли реституційно-компенсаційна функція може ототожнюватися виключно з кримінальним правом, а не з окремим його інститутом – інститутом кримінальної відповідальності, склалася у Кримінальному кодексі редакції 1960 року і була перенесена на Кримінальний кодекс 2001 року, враховуючи достатню розробленість інституту цивільного позову в кримінальному процесі України, який регламентує не тільки умови його забезпечення, але й підстави прийняття рішення щодо заявленого цивільного позову та їх оформлення.

Таким чином, за рахунок процесуального регламентування підстав і порядку розгляду цивільного позову розвиток реституційної функції кримінальної відповідальності фактично не відбувається і компенсується виключно здійсненням реституційної функції кримінального права і процесу.

У той же час окремі науковці вказують на певну допущену прогалину в нормативному визначенні такої форми реалізації кримінальної відповідальності як кримінальне покарання, оскільки генезис кримінального покарання на українських землях вказує на необхідність орієнтування покарання не тільки на обмеження прав і свобод злочинця, але й на відшкодування заподіяної шкоди [1, с. 8]. При всій аргументованості зазначеної позиції, яка підтверджується власним аналізом генезису системи кримінально-правових заходів [2, с. 113-181], слід вказати на певне застереження, яке має бути враховано в процесі її реалізації. Спроба закласти в кримінальне покарання можливість відшкодовувати заподіяну шкоду у функціональному плані буде супроводжуватися формуванням комплексного кримінально-правового заходу, застосування якого здатне вирішувати значну кількість поставлених перед заходом цілей, що автоматично виключає можливість його застосування на засадах необхідності і достатності. Таким чином, кримінальне покарання як вид кримінально-правового заходу буде наслідувати долю такого покарання як позбавлення волі, комплексний характер функціонування якого забезпечив домінування над всіма іншими покараннями в умовах існування радянської держави. Уявляється, що кримінально-правові заходи повинні здійснювати «точковий», необхідний і достатній вплив на осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння без надлишкової універсалізації такого впливу, що, у свою чергу, не створить умов для поширення або занедбання тих чи інших видів кримінально-правових заходів.

На відміну від кримінальної відповідальності, кримінально-правовим заходам, які характеризуються відсутністю ознак кари тобто іншим кримінально-правовим заходам, а точніше – окремим їх формам, реституційно-компенсаційна функція не тільки притаманна в матеріальному своєму вираженні, але й в інтелектуально-вольовому. Перш ніж розглянути властивості прояву реституційної функції інших кримінально-правових заходів, слід установити властивості реституційно-компенсаційної функції, які визначають правовий і позаюридичний вплив на особу, до якої застосовуються інші кримінально-правові заходи.

Реституційно-компенсаційна функція з матеріальним змістом характеризується відшкодуванням завданих збитків, усуненням заподіяної шкоди, відновленням порушених прав, які в процесі реалізації регулятивної функції права, що визначає природу реституційно-компенсаційного впливу в кримінальному праві, може мати добровільний або примусовий характер.

Відшкодування збитків, усунення заподіяної шкоди, відновлення порушених прав полягає: у поверненні незаконно вилученого майна або майна, аналогічного вилученому; відновлення пошкодженого або знищеного майна; у передачі потерпілій особі грошового еквіваленту незаконно вилученого, пошкодженого або знищеного майна; відновлення тих прав і благ, яких особа позбавила потерпілого як наслідок вчинення суспільно небезпечного діяння.

З метою забезпечення захисту прав потерпілої сторони, уявляється абсолютно аргументованою позиція законодавця, яка знайшла своє втілення у кримінальному процесуальному законодавстві і передбачає можливість застосування примусових заходів реституційно-компенсаційного виду й у випадках вчинення об'єктивно неправомірних дій, визначивши, що усунення заподіяної шкоди або відшкодування завданих збитків у таких випадках здійснюється особами, які відповідальні за діяння неосудної особи (опікуни), а в разі їх відсутності або неспроможності усунути заподіяну шкоду або відшкодувати завдані збитки, державою. Питання про усунення заподіяної шкоди або відшкодування завданих збитків особами, які вчинили злочин у стані осудності, але захворіли на психічну хворобу до постановлення вироку, вирішується одночасно з припиненням застосування примусових заходів медичного характеру й вирішення питання щодо застосування до таких осіб кримінального покарання. Усунення заподіяної шкоди або відшкодування завданих збитків обмежено осудними особами вирішується судом при призначенні покарання.

Окремого нормативного регулювання вимагає ситуація, яка виникає у разі загибелі потерпілої особи і відсутності з боку близьких родичів вимог щодо усунення заподіяної шкоди або відсутності близьких родичів взагалі. У таких випадках уявляється за доцільне зобов'язати суд приймати рішення про обов'язковий внесок належних грошових коштів у державні фонди на благодійні цілі.

З урахуванням зазначеного пропонується доповнити Загальну частину Кримінального кодексу України статтею наступного змісту: «Реституційно-компенсаційні заходи».

1. Рішення суду про усунення заподіяної матеріальної або моральної шкоди або відшкодування завданих збитків приймається не залежно від заявленого позову і визнання особи цивільним позивачем на користь тієї особи, якій заподіяна шкода або завдані збитки протиправними діяннями. У разі заявлення цивільного позову усувається заподіяна шкода або відшкодовуються завдані збитки на підставі заявлених позовних вимог.

2. Усунення заподіяної шкоди або відшкодування завданих збитків об'єктивно неправомірною поведінкою здійснюється особами, які відповідальні за діяння неосудної особи (опікуни), а у разі їх відсутності або неспроможності усунути заподіяну шкоду або відшкодувати завдані збитки – державою. Питання про усунення заподіяної шкоди або відшкодування завданих збитків особами, які вчинили злочин у стані осудності, але захворіли на психічну хворобу до постановлення вироку, вирішується одночасно з припиненням застосування примусових заходів медичного характеру і вирішення питання про застосування відносно таких осіб кримінального покарання. Усунення заподіяної шкоди або відшкодування завданих збитків обмежено осудними особами вирішується судом при призначенні покарання.

3. У випадку загибелі потерпілої від злочину особи, а члени сім'ї або близькі родичі не заявили позов про усунення заподіяної шкоди або про відшкодування завданих збитків, суд приймає рішення про обов'язковий внесок належних грошових коштів у державні фонди на благодійні цілі».

До інтелектуально-вольового прояву реституційно-компенсаційної функції інших кримінально-правових заходів слід віднести: віддалення особи на певний строк

від системи суспільних відносин (саме у зв'язку з акцентуванням на даному прояві реституційної функції інших кримінально-правових заходів склалась назва окремих їх видів – заходи соціального захисту, враховуючи той факт, що виокремлення особи із соціальних відносин, за умови, що така особа вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене кримінальним законом як злочин, забезпечує захист таких відносин від майбутніх протиправних посягань); нормалізацію морально-психологічного стану особи шляхом застосування медичного або виховного впливу, в результаті чого у соціальні відносини вступає особа з іншим станом здоров'я і морально-психологічними якостями [4, с. 90-91].

Щодо окремих видів інших кримінально-правових заходів інтелектуально-вольовий прояв реституційно-компенсаційної функції має певні особливості, які не суперечать основним цілям застосування таких заходів. Так, у процесі застосування примусових заходів до осіб, яким на момент вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого кримінальним законом як злочин, не виповнилося вісімнадцяти років, реституційно-компенсаційна функція у її морально-вольовому вимірі характеризується домінуванням виховного впливу з метою формування усвідомлення особи про недопустимість вчинення злочинних діянь у майбутньому шляхом формування стійкої установки на

усвідомлення соціально-культурних цінностей, які знаходяться під охороною кримінального закону, і застосування такої установки в процесі обрання того чи іншого варіанта поведінки. При застосуванні примусових заходів медичного характеру інтелектуально-вольовий вплив забезпечує надання особі, яка має психічні вади, необхідної і достатньої допомоги з метою покращання її психічного стану й отримання можливості в умовах такого покращання психічного стану усвідомлювати протиправний характер вчинення діянь, передбачених законом як злочини. Примусове лікування орієнтоване на позбавлення особи певної хвороби, яка представляє небезпеку для оточуючих, і з її перебігом утворюється реальна загроза вчинення злочинних діянь.

Підводячи підсумок аналізу характеристик реституційно-компенсаційної функції кримінально-правових заходів, слід зробити **висновок**, що під нею слід розуміти основний напрямок застосування кримінально-правових заходів, який характеризується матеріальним та інтелектуально-вольовим впливом з метою відновлення соціального стану, що існував до моменту вчинення злочину або об'єктивно протиправного діяння і характеризувався відсутністю шкоди або загрози її заподіяння соціальним та культурним цінностям і належною поведінкою особи, яка має фізичні, психологічні та психічні можливості діяти у відповідності до кримінально-правових заборон.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Денисова Т. А. Кримінальне покарання та реалізація його функцій : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Т. А. Денисова – Запоріжжя, 2010. – 42 с.
2. Козаченко О. В. Кримінально-правові заходи: культурно-антропологічний вимір : монографія / О. В. Козаченко. – Миколаїв. – Іліона, 2011. – 504 с.
3. Лейст О. Э. Санкция и ответственность по советскому праву / О. Э. Лейст. – М. : Юрид. лит-ра, 1981. – 256 с.
4. Похмелкин В. В. Социальная справедливость и уголовная ответственность / В. В. Похмелкин. – Красноярск, 1990. – 175 с.
5. Шаргородский М. Д. Наказание, его цели и эффективность / М. Д. Шаргородский. – Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1973. – 160 с.

УДК 343.85

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗАСУДЖЕНОГО, ЯКИЙ ВЧИНЯЄ ДІЇ, ЩО ДЕЗОРГАНІЗУЮТЬ РОБОТУ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ THE CHARACTERISTICS OF THE CONVICT COMMITTING ACTIONS DISRUPTING THE WORK OF PENITENTIARY INSTITUTIONS

Копотун І.М.,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
начальник Інституту кримінально-виконавчої служби

Стаття присвячена дослідженню характеристики особи засудженого, який вчиняє дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань. Визначено соціально-демографічні, кримінально-правові, кримінально-виконавчі ознаки таких засуджених.

Ключові слова: особа злочинця, засуджений, установи виконання покарань, дезорганізація.

Статья посвящена исследованию характеристики личности осужденного, совершающего действия, дезорганизующие работу учреждений исполнения наказаний. Определены социально-демографические, уголовно-правовые, уголовно-исполнительные признаки таких осужденных.

Ключевые слова: личность преступника, осужденный, учреждения исполнения наказаний, дезорганизация.

To of research the characteristics of the convicted person, who commits acts that disrupt the operation of penal institutions. Identified of socio-demographic, criminal, penal signs of inmates.

Key words: characteristics, convict, penitentiary institutions, disorganization.

Актуальність теми. Дослідження злочинності завжди спирається на учення про особу злочинця. Така особа реально існує й володіє властивостями, які відрізняють її від інших людей. В. М. Кудрявцев підкреслює, що «особа правопорушника з його свідомістю та волею – та центральна ланка, що пов'язує причину та наслідок. Тут вирішує рішення вчинити злочин, яке потім реалізовується» [1, с. 10].

Носіями злочинів в установах виконання покарань є засуджені. Це і привертає особливу увагу в першу чергу до особи злочинця – засудженого, який вчиняє злочин під

час відбування покарання. Без вивчення особи злочинця неможливо до кінця з'ясувати всі інші кримінологічні проблеми, чи то йдеться про детермінанти злочинності, чи про організацію боротьби з нею. На це вказується і окремими дослідниками, зокрема «кримінологічний аналіз особи злочинця слід враховувати при визначенні напрямів профілактичної діяльності в установах виконання покарань» [2, с. 12].

Аналіз досліджень даної проблеми. Варто зазначити, що вагомий внесок у розроблення проблем вивчення особи пенітенціарного злочинця зробили такі вітчизняні